

Mis meil on, mida me tahame

RAIGO KOLLOM,
ESHKS juhatuse
esimees

Kui üks maailma targemaid sporthobuste kasvatajaid dr Jan Greve meie ülevaatuse järel loengu pidas ja küsimustele vastas, ütles ta: „Ärge mõelge, mis teil on, mõelge, mida te tahate!“ Aga kas me üldse teame, mis meil on ja mida me tahame? Ja mida me teada tahame?

Teada võiks rohkem endast ja teistest. Kogu hobumajandus võiks olla kaardistatud. See ei tähenda vaid geograafilist kahemõtmelist, vaid mitmemõtetelist virtuaalset kaarti. Et oleks teada mitte ainult kus, vaid millised need tallid, maneežid, ratsatalud on, mida kaardile kanname. Kui vähe tead, polegi mõtet mõelda või tahta.

Mujal kaardistatakse hobumajandust tõsiselt. Soomes loodi 2007. a teabekeskus Hippolis, asutajad ja rahastajad on Soome Hippos, Soome ratsaspordi liit, Ypäjä Hevosopisto, Soome põllumajandustootjate keskliit (!) ja veel rida ülemaalisi ning ka kohalikke organisatsioone. Miks ei võiks Eestiski olla hobumajanduse teabekeskus, mida toetaksid aretusühingud, ratsaliit, asjalikumad klubid, aga mis peaks ka ise teenima projektidega, mida kirjutab ja teostab. Näiteks Soomes tehti uurimus ühe väikese omavalitsuse hobumajanduse arengueeldustest. Leader-programmist anti 17 000 eurot viis kuud kestnud tööks 3 000 elanikuga, 150 hobusega, 30 talliga ja ühe maneežiga omavalitsuses. Uuritud on kutsekoolide hobumajanduse eriala lõpetajate tööhõivet pärast lõpetamist, ehitatud maneežide tasuvust, hobuste heaolu, klientide rahulolu ja üldse kogu hobumajanduse tegelikkust.

Andmebaaside analüüs annaks olulist teavet ostjale ja aretajale. Peale asukoha ja omaniku võiks andmebaasis kohe näha olla komponenttõugude osakaal protsentides, nagu see on näiteks Prantsuse, aga ka Läti tõuraamatutes. Kogu hobumajanduse arengule annaks palju, kui kõik sugutäkkude populaarsuse ja edukuse

näitajad, kõigi talli- ja ratsutamisteenuste pakkujate võrdlevad näitajad ja muu statistika oleks avalik, erapooletu ja usaldusväärne, kui infoga tegeleks sõltumatu keskus (meie oludes üks inimene) hobumajanduse nõukogu suunamisel, mitte iga tootja või aretusühing eraldi.

Kus raha on, tahaks igauks teada, aga ei julge küsida. Paljud hobusekasvatajad usuvad, et Eesti riik toetab just hobuseid vähem, kui seda mujal tehakse, ja ohustatud tõuge eriti vähe. Sellise kurtmise peale on põllumajandusministeeriumis tehtud kokkuvõtte, kui palju ja kuidas on riik hobuseid toetanud. Ümarlaua, kus seda tutvustati, protokollis on öeldud: „Summad, mis on hobumajanduse toetamiseks läinud, on üllatavalt suured, aga maastikul on ikka vähe näha. Võiks moodustada koordineeriva nõukogu, mis annab oma kaaskirja eelistatava projekti toetuseks. Peaks rohkem toetama teavitamist läbi erialajakirjade nagu Oma Hobu, toetama kodulehekülgede arendamist jne.“

Vastavalt sellele soovitusel teavitame, kuidas toetati hobumajandust aastatel 2007-2011:

- karjatamistoetus 177 267 eurot,
- majandustegevuse mitmekesistamise toetus 833 436 eurot,
- loomakasvatusehitiste investeeringutoetus 98 825 eurot,
- noore põllumajandustöötaja toetus 239 945 eurot,
- koolitustoetus ca 30 000 eurot,
- Leader-programmist eraldati hobustega seotud projektidele 412 603 eurot,

Kokku ligi 1,8 miljonit eurot ehk 360 000 eurot aastas.

- Ohustatud tõugudele maksti 2011. a 2 228 hobuse eest kokku ca 400 000 eurot aastas
- Aretustoetust maksti 2011. a kokku 197 950 eurot aastas, sellest Eesti Hobusekasvatavate Seltsile (EHS) 125 128 ja Eesti Sporthobuste Kasvatavate Seltsile (ESHKS) 72 822 eurot.

Selgituseks: aretustoetuse ühikumäärad olid varsa tõuraamatusse registreerimine 190.40, ohustatud tõugu varsa registreerimine eest 302.10, jõudluskontrollis osalenud 2-6-aastase hobune 101.50 eurot. Samade ühikumääradega jagati raha 2012. aastaks, EHS sai 140 936 ja ESHKS 73 711 eurot.

2013. aastaks on ühikumäärad muudetud: varsa tõuraamatusse registreerimine kõigile tõuraamatutele võrdselt 190.40, jõudluskontrollis osalenud ohustatud tõugu varsa eest 213.20, teiste eest endiselt 101.50 eurot.

Kui natuke nende numbrite üle järele mõelda, siis tundub, et suurem probleem kui raha vähesus on selle kasutamise sihipärasus. Kas tõesti kulub aastas ligi miljon eurot maksu- maksja raha hobumajanduse arengule või on hobusekasvatuse peamine mõte Eestis lihtsalt toetuste küsimine, nagu võis aru saada ühe Rahvaliidu poliitiku ammusest esinemisest hobusekasvatavate ees.

SUUREM PROBLEEM KUI RAHA VÄHESUS ON SELLE KASUTAMISE SIHIPÄRASUS.

Hobumajanduse arengu mõistmiseks tuleks aru saada, et hobune ei ole enam eluks tingimata vajalik, ta kuulub suures osas nn meelelahutustööstusesse, laiemalt võttes sellesse majandusse, mis loob inimesele aina uusi vajadusi, et neid siis rahuldada. Ratsu-

Mõned arvud hobusekasvatuse poolelt. Varsu sündis Eestis peetavates tõuraamatutes:

	2012. a	2011. a	2010. a
EHS			
Eesti hobune	232	209	221
Eesti raskeveohobune	32	42	46
Tori hobune	64	76	79
Trakeeni hobune	17	20	22
Araabia hobune	6	7	5
ESHKS			
Eesti sporthobune	167	176	224
Eesti ratsaponi ja väikeponi	96	80	62
VTHÜ			
Vana-tori hobune	3	-	-
Traaviliit			
Soojavereline traavel	6	12	8

tamine võib tekitada sõltuvuse, nagu moodsas reklaamstiilis öeldakse.

Meie dilemma ongi, kas pidada tähtsamaks hobusesõitlaste kasvatamist või hoopis toetussõitlaste säilitamist. Esimesel juhul jõuame kunagi normaalse hobumajanduseni, teisel juhul oleme abimajand muu põllumajandustootmise kõrval.

Mõned arvud ka hobuste kasutamisest. Eesti ratsaspordi liidu andmeil peeti meil 2012. a 97 rahvuslikku ja seitse rahvusvahelist võistlust kokku ca 7 500 stardiga. Rahvuslikel võistlustel osales ca 1 000 hobust, neist alalise litsentsiga 600. Kuna oli ka võistlusi väljaspool ERL kalenderplaani, on võistelnud hobuseid tegelikult veidi rohkem. Kui palju hobuseid elab turismitaludes, jalutushobustena

kodudes ja kui palju on muidusõejaid või rannaniitude hooldajaid, selle kohta andmeid pole.

Arvud arvudeks, aga millist hobust me tahame? Üks äärmus on „seisuhobune“ turistile, kes ei julgegi ratsutada, aga selga ronida tahaks,

teine on olümpiahobune, aga õppehobuse hinnaga. Nii arvavad tarbijad. Aretajatest mõni tahaks kasvatada maailma parimaid hobuseid, kes kuuluksid ometi ohustatud tõugu. Ja seda päris tõsimeeli!

Millised hobused meil tegelikult kasvavad, oleneb kõige rohkem sellest, millised inimesed neid kasvatavad. Üks seisukoht on, et aretustoetus olevat tegelikult regionaalpoliitiline toetus ja toetada tuleks hobuse ülalpidamist, aga mitte jõudluskontrolli, mis käib vanainimestele kuskil metsa taga üle jõu. Tahetakse sellist regionaalpoliitikat, mis kindlustaks iga hobusekasvatavate elu nii, et ta võiks rahulikult trepil istuda ja vaadata, kuidas lojuva päikese kiirtes karjamaal sööv hobusekari heidab aina pikenevaid varje, kuni kaob hämarusse.

Aga mis siis, kui tuleksid hakkajad lapselapsed, paneksid kõik hobused sadulasse, hakkaksid ringi kihutama, takistusid ehitama ja hüppama, veaksid hobused ja vanainimesedki võistlustele, müüksid, ostaksid, vahetaksid, ehitaksid. Millist Eestit me tahame?

(Ruum sai otsa, palju juba öeldust vajaks selgitamist, põhjendamist ja vaidlemist, palju jää ütlemita, näiteks parteilise mõtlemise kohta, kui lojaalsus ja kambavaim ei lase näha enda ega teiste vajadusi, õigusi ja kohustusi. Mõtleme veel!) H